

VIA ENKELE TIPS EN TRUCS BIJ HET HOUDEN VAN MIEREN

Marten Zijlstra, sep 2002

Tijdens de zomervakantie van 1967 ving een kwajongen van tien z'n eerste mierenkoningin. Het was in Zeegse in Drenthe, en het betrof een prachtige dikke *Lasius flavus* matrone. In de 35 jaar sindsdien is misschien wel het belangrijkste dat ondergetekende geleerd heeft als het om het houden van mieren in kunstnesten gaat:

“always steal from the best”. Neem de beste tips en trucs over van je collega's. Niet voor niets ging het een stuk beter toen er eenmaal een Mierenwerkgroep was waarin allerlei mensen hun ervaringen onderling kunnen uitwisselen. Daarom hierbij een kleine opsomming van zaken waar je als beginnend (en ook meer gevorderd) mierenliefhebber mee te maken kunt krijgen, en hoe je eventuele problemen te lijf kunt gaan.

Mijten bij *Messor* (met dank aan wijlen Rien Zaaijer)

In 1986 had ik tijdens m'n eerste echt mediterrane vakantie (samen met Piet Dijkstra, vlakbij Dubrovnik in Joegoslavië in een hotel dat later totaal verwoest is tijdens de burgeroorlog), een aantal prachtige *Messor* kolonies gevangen. Het ging om een polygyne *Messor*, vermoedelijk *M. structor* of een naaste verwant. Al zeer korte tijd na thuiskomst bleken alle kolonies op één na besmet met een mij onbekende soort mijt. Deze zaten als een korst bovenop de mieren en de nesten stierven in korte tijd uit. Een jaar later kreeg ik opnieuw de kans om *Messor* mee te nemen en toen heb ik direct na thuiskomst contact opgenomen met Rien Zaaijer in Den Haag. Hij adviseerde mij, om materiaal uit al dan niet verlaten bosmiernesten bij de *Messor*'s te doen. Daarin zitten vaak allerlei roofmijten, witte springstaartjes, kevertjes en ander klein grut. Deze dieren hebben het o.a. op pas vervelde mijten en de eieren van mijten gemunt. Welnu, dit heeft geholpen. Eerst kwamen de mieren nog wel wat onder de mijten te zitten, maar na een paar maand waren ze “erdoor” en verdwenen de mijten. Na die tijd heb ik ook nauwelijks of helemaal geen last weer gehad. Ik laat nu ook altijd lege nesten met leem staan totdat er nieuwe bewoners voor zijn. Ik vermoed dat de nuttige roofdiertjes gewoon verkassen als er geen mieren meer in de bak zitten. Bij *Crematogaster* heb ik trouwens gezien dat de ene mier de andere het achterlijf zat te “wassen”, vooral op de plek waar mijten zaten. Het waren vooral Myrmicinen die er last van hadden.

Een andere tip: houd nesten van mediterrane mieren redelijk droog en zorg voor voldoende ventilatie (open nesten!). Mijn fout was ook dat ik in het begin te veel water toevoegde.

Bewatering (met dank aan Ben Baartman)

Aansluitend op het verhaal over de mijten nu iets over het bewateren van kunstnesten. Afgezien van het feit dat het belangrijk is dat (vooral mediterrane) mieren niet te vochtig komen te zitten, is het ook verstandig ervoor te zorgen dat het water niet als een hangende Hollandse hoosbui anno 2002 in het nest terechtkomt. Gipsnesten kun je uiteraard water geven in de trog. Maar zo'n trog zit er niet in een aardnest en daarvoor is dus een trucje nodig. Aardnesten bestaan bij mij (en inmiddels ook anderen) doorgaans uit een nestbak die via een slang is verbonden met een voederbak.

Over de nestbak heen ligt een plankje met een gat voor een fitting met een (15 watts) lampje. Ben Baartman leerde mij de volgende truc: neem een bakje met water en vouw een vel keukenrol 2 of 3 keer zodat er een soort “lont” ontstaat. Hang die lont in het water en het water zal er druppelsgewijs uitheven in de bak. Voordelen te over: je houdt een deel van de bak relatief droog en in de buurt waar het water op de aarde komt, is het relatief nat. Daar kunnen de mieren ook direct water drinken. Met name bij mieren die erg gevoelig voor vocht zijn, zoals *Cataglyphis* en *Messor*, werkt dit systeem uitstekend. Mijn oudste *Cataglyphis* nest, door Duke Peters meegenomen uit Marokko, is inmiddels 10 jaar oud.

Open of dicht?

Het ontsnappen van mieren kan een hoop gemier opleveren. Er zijn echter ook soorten die je naar mijn mening rustig vrij kunt laten lopen. Voordelen daarvan zijn dat de mieren een veel natuurlijker gedrag vertonen. Naast het niet veroorzaken van overlast zijn nog twee zaken belangrijk: de mieren moeten de weg naar huis goed terug kunnen vinden. Hierbij een kleine opsomming van ervaringen bij een paar al dan niet geschikte geslachten.

- *Messor*: kan wel, mits er “gelijkvloers” nog een nest is waar ze heen kunnen. Bij polygyne soorten is dit een goede methode om nesten te splitsen. Denk er wel om dat geen enkele mier er zo’n zootje (Engels: “mess”) van kan maken als Mess-or. Bovendien kunnen grote nesten erg moordlustig worden.
- *Aphaenogaster*: gaat uitstekend. Vooral de grijze soorten uit Zuid-Europa. Ze klauteren als de beste en vinden altijd de weg terug. De ideale mier voor vrij rondlopen.
- *Pheidole*, *Tetramorium*, *Plagiolepis*: uitkijken; kunnen eventueel lastig worden in huis.
- *Camponotus*: vooral houtbewoners als *C. lateralis* doen het goed. Grote soorten hebben nogal eens de neiging om andere nesten uit te moorden, vooral *C. vagus*, die het postuur van Obelix combineert met het temperament van een lichtgeraakte Canadese houthakker.
- *Lasius*: ongeschikt, evenals houtbewonende *Crematogaster*’s (moordlust en massaal ontsnappen)
- *Formica*: zenuwpezen die de weg terug slecht vinden maar wel andere nesten uitmoorden als ze de kans krijgen.
- *Cataglyphis*: gaat redelijk zolang het maar “gelijkvloers” is.
- *Crematogaster*: kleine grondbewonende soorten, zoals *C. sordidula*, gaat goed. Grotere soorten met grote nesten: uitkijken. Ze verhuizen gemakkelijk.

- *Lepisiota (Acantholepis)*, *Tapinoma*: verhuizen erg gemakkelijk. Je bent ze dus zo kwijt.

Uiteraard houdt ondergetekende zich graag aanbevolen voor commentaar, opmerkingen e.d. van collega-leden!

Marten J. Zijlstra, De Haar 84, 7823CW Emmen, 0591.627630.